

11.2.2024

-דחוף!-

לכבוד

מר בצלאל סמוטריץ', שר האוצר
מר אבי דיכטר, שר החקלאות ופיתוח הכפר
מר משה ארבל, שר הפנים
מר אלי כהן, שר החוץ

מר יואב בן צור, שר העבודה
מר יעקב מרגי, שר הרווחה והביטחון החברתי
מר ניר ברקת, משרד הכלכלה
מר יצחק גולדקנופף, שר הבינוי והשיכון
עו"ד גלי בהרב-מיארה, היועצת המשפטית לממשלה

בדוא"ל

שלום רב,

הנדון: פנייה דחופה לביטול סעיף 1(ז) להחלטת ממשלה 1383 ולקביעת מנגנון מקצועי ושקוף

לגיבוש המלצות בדבר הגירת עבודה

סימוכין: מכתבנו מיום 2.1.2024

אנו פונים בדחיפות עקב החלטת הממשלה שבנדון שהתקבלה ביום 4.2.2024. כמפורט להלן, פנייתנו הדחופה נוגעת בפרט לסעיף 1(ז) להחלטה; אולם היא גם עוסקת בהקשר הרחב יותר, של אופן עריכת הדיונים וקבלת ההחלטות בנוגע לפתיחת ענפים להגירת עבודה – נושא שהרחבנו עליו כבר בפנייתנו מיום 2.1.2024, בה ביקשנו כי נושאים אלו יידונו, מהטעמים שפורטו שם, על בסיס המלצות מקצועיות שיגובשו בידי צוות בין-משרדי שיהיה שקוף ונגיש לכלל הציבור.

כאמור, את טענותינו בהקשר זה פרסנו בפנייתנו מיום 2.1.2024, ולא נרחיב עליהן כאן. מפאת קוצר הזמן והדחיפות נמקד את טענותינו בהחלטת הממשלה 1383. מדובר בהחלטת ממשלה הקובעת שלל הסדרים, חלקם בעלי אופי חקיקתי ממש, ונפרשת על פני 16 עמודים. בין היתר מגדילה החלטת הממשלה את מכסת עובדי הבניין בתאגידים ל-65 אלף (יותר מכפל המכסה שעמדה בתוקף עד פרוץ הלחימה) ומרחיבה באופן ממשי הסדר בעייתי ביותר (הסדר חברות הביצוע הזרות), שמזה קרוב לשנתיים נבחן כביכול בידי צוות בינמשרדי שהוקם מכוח החלטת ממשלה למאבק בסחר בבני אדם (בחינה שעל בסיסה נחתה תוך שמירת טענות עתירה לבג"ץ ביחס להסדר זה; עניין זה חורג מפנייתנו זו). בפרט – וזה לב פנייתנו זו – ההחלטה מרחיבה באופן משמעותי את מה שאמור היה להיות חריג על רקע מצב החירום הפתאומי שנוצר באוקטובר 2023, והוא האפשרות שנפתחה בפני תאגידי הבניין לגייס עובדים באופן פרטי ופיראטי לעבודה בישראל.

כאמור במכתבנו הקודם, אנו ערים לצורך בעובדים שנוצר אצל הקבלנים עקב פרוץ המלחמה והחלטת הממשלה שלא לאפשר כניסת עובדים פלסטינים. על רקע זה הובן גם הצורך המידי שנוצר בחריג מוגבל בזמן ובהיקף לגיוס פרטי בידי התאגידים, בניגוד לכלל לפיו מהגרי עבודה בענף יגוייסו אך באופן מפקח כדי למנוע תופעות של גביית תשלומים אסורים, שסופם שעבודי חוב המובילים לניצול ואף לעבדות וסחר בבני אדם – כפי שקבע בית המשפט

העליון (בג"ץ 2405/06 קו לעובד נ' משרד התמ"ת, פסק דין מיום 17.12.2018). על תופעות אלו הרחבנו במכתבנו הקודם, כמו גם בשלל מכתבים שנשלחו לרשות האוכלוסין וההגירה בחודשים האחרונים ביחס לחששות שמעלים הסדרי גיוס לא מפוקח של מהגרי עבודה. במאמר מוסגר נציין, שאם להסתמך על פרסומים בתקשורת, גיוס כאמור זה לא הביא בינתיים עובדים לישראל בענף הבניין, אך כן הוביל להקפאתו של ההסכם הבינלאומי עם מולדובה בענף, ולתקרית חמורה עם אוזבקיסטן.

את מה שניתן היה להכיל מיד עם פרוץ הלחימה, לא ניתן להצדיק כעת, וודאי לא כאשר החלטות הרות גורל, שאם ימומשו ישלשו את מספר מהגרי העבודה בענף הבניין, מתקבלות ללא דיון ציבורי שקוף בו נשמעות עמדות גורמי המקצוע כמו גם מומחים מחוץ לממשלה שיאפשרו לבחון את ההשלכות על שוק העבודה בישראל כמו גם על עתידם של הסכמים בינלאומיים שנחתמו בעמל רב.

אשר לגיוס הלא מפוקח: לא זו בלבד שלפי סעיף 1(ז) להחלטה מדובר בהרחבת ה"מסלול הפרטי", שאמור היה להיות חריג מוגבל בזמן ובהיקף, עד לכדי הכפלתו; אלא שלפי סעיף זה, גיוס 10 אלף העובדים הנוספים באופן בלתי מפוקח, אינו מוגבל בזמן. זאת ועוד – מאז התקבלה החלטת הממשלה המקורית שהתירה גיוס פרטי מוגבל בענף, חתמה מדינת ישראל על שני הסכמים בינלאומיים חדשים בענף, עם הודו וסרי לנקה, ואין כל סיבה שדווקא כעת תפנה המדינה להרחבת הגיוס הפרוץ (שאם לסמוך על פרסומים בתקשורת, מתבצע דווקא במדינות אלו). נוסף, שלארגוננו כבר הגיעו עדויות של עובדי חקלאות שגויסו מהודו במסלול הפרוץ שנוצר עבור ענף החקלאות (מסלול שפקע בינתיים), ושלימדו על גביית דמי תיווך עצומים מהם – כפי שניתן היה לצפות שיקרה, הן על בסיס ניסיון העבר בענף החקלאות, והן תמונת המציאות העכשווית בענף הסיעוד. עוד נציין, שהזינוק במספר הגופים שביקשו להירשם בישראל כתאגידי כוח אדם זר מאז החליטה הממשלה בנובמבר לאפשר לתאגידי באופן זמני ומוגבל לגייס בעצמם עובדים במדינות המוצא, מלמד כשלעצמו על פוטנציאל התשלומים האסורים שטמון בהבאת עובדים אלו באופן פרטי, ולא למותר להזכיר שבטרם נחתמו הסכמים בינלאומיים בענף הבניין, לא זו בלבד ששולמו דמי תיווך אסורים למעסיקים, אלא שעם המעבר להעסקה באמצעות תאגידי – אלו אך עלו.

לכל האמור יש להוסיף שבהצעת המחליטים שפורסמה תחת סדר יום הממשלה ביום 1.2.2024, לא הופיע סעיף כאמור. על פניו, סעיף 1(ז) שהתקבל לבסוף לא נדון קודם לדיון בממשלה אצל גורמי המקצוע (או חמור מכך, נדון והושמט עקב קבלת עמדותיהם). מדובר בהתנהלות בלתי סבירה באופן קיצוני, התנהלות המלמדת על מחטף, על התעלמות משיקולים רלוונטיים, על שיקולים זרים ועל היעדרה של תשתית רלוונטית ואף חיונית לדיון. העובדה שסעיף כזה הוסף ללא דיון ציבורי ושקוף, במסגרת דיון ממשלה שאינו מתועד בשום מקום, ומבלי שגורמי איזון ופיקוח חיצוניים – כמו תקשורת, חברי כנסת וגופי חברי אזרחית – יכולים להיחשף אליו או לעמדות גורמי המקצוע, אך מחזקת את הפגם.

עוד לא למותר להסב את תשומת הלב לכך, שהחלטתכם עצמה ידעה להורות על הקמת צוות מקצועי בין-משרדי למעקב אחר יישום ההחלטה אחת לשלושה חודשים, בנושא של שיווק קרקעות לבנייה למגורים (סעי' 14.ד להחלטה דנא). משמעות הדבר אינה אלא שסוגיית גיוס מהגרי עבודה והעסקתם בישראל לא נתפסת על ידי הממשלה הנכבדת כבעלת משקל דיה, כדי להצדיק בחינה רצינית של השלכותיה ותוצאותיה, והדבר אף מעיד על האופן בו התקבלה ההחלטה אודות סעיף 1(ז).

נוכח כל האמור, נבקשכם להורות בדחיפות כדלקמן:

(א) על בטלותו של סעיף 1(ז) האמור;

(ב) על הקמתו של צוות בין-משרדי לבחינת אפשרויות לפתיחת ענפים להגירת עבודה, סוגיות של הגדלת המכסות וגיבוש אפיקי גיוס מותאמים לצרכי החברה והכלכלה בישראל – בהליך פתוח לציבור ושעבודתו תהיה שקופה ומקצועית – ושעל בסיס המלצותיו יתקבלו החלטות הממשלה בנושא.

נוכח דחיפות הדברים נודה על קבלת עמדתכם עד ליום 29.2.2024, אחרת נאלץ לפנות לערכאות.

בכבוד רב,

אלעד כהנא, עו"ד
קו לעובד

מיכל תגר, עו"ד
הקליניקה לזכויות עובדים, אוני' ת"א

העתק:

מר יהודה מורגנשטיין, מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון
מר אייל סיסו, מנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה
מר יוגב גרדוס, הממונה על התקציבים, משרד האוצר
מר משה נקש, ראש מינהל עובדים זרים, רשות האוכלוסין וההגירה
עו"ד דינה דומיניץ, מתאמת המאבק בסחר בבני אדם, משרד המשפטים
עו"ד הילה טנא גלעד, יעוץ וחקיקה משפט בינלאומי, משרד המשפטים
עו"ד לינא סאלם, רפרנטית עובדים זרים, משרד המשפטים
עו"ד שירי לב רן לביא, הממונה על זכויות עובדים זרים, משרד העבודה